

שבבי היסטוריה

קשה לתרץ מדוע הוציא משרד החינוך ספר לקוי כל כך ללימוד ההיסטוריה

מאת יורם חזוני

עקיבא אלוד ריווח על הפערי לוח הענפה של גורמים במשרד החינוך ובמשרד החוץ, ביחמתו של פרופ' ישראל ברטל, שאותה הוא מגדיר "מלחמה נגד ספר אחד: ספרו של ר"ד יורם חזוני 'המדינה היהודית: המאבק על נפשה של ישראל'" (בכתבה "חינוך ושקרים: מי השתלט על ספרי ההיסטוריה", "הארץ", 24.8). אולם קביעתו זו אינה מדויקת. חומר ההסברה שנשלח לכל עבר בימים אלה כמעט אינו מזכיר את ספרי בעצם הוא חלק ממלחמה להגנת ספר אחד: ספרו הישן טוריה החדש של משרד החינוך לכיתה ט', "עולם של תמורות" (1999), שנכתב בידי צוות בראשותו של דני יעקובי. את היעוץ המדעי סיפקה קבוצת אנשי אקדמיה הכוללת את ישראל ברטל. בעייתם המרכזית של ברטל ושותפיו למאבק היא כיצד להגן על ספר לימוד שאי אפשר להגן עליו. מרד בר ספר האמור לסקור את

על מפרץ אילת. יש אמנם בספר חומר רב על חיי יהדות. התפוצות, השואה, תהליך השלום ורצח יצחק רבין. מה שחסר הוא זתייחסות משמעותית לנושאים הנגזרים מההיסטוריה הציונית הקלאסית. הספר כמעט אינו מתייחס לקיום ודיפת אנטישמיות שאינן קשר

תצלום לשכונת העירייה המסלולית הבנייה בשער האריות, 1967

רות לפשיזם וממעיט מחשיבותם של מעשי גבורה יהודיים (מרד גטו ורשה, ההעפלה, המחנות). אישים שתרמו תרומה מכרעת למאבק למען עצמאותה וביטחונה של המדינה במשך חמישים שנה – יצחק רבין, משה דיין, עזר ויצמן, שמעון פרס, מנחם בגין – כמעט אינם מופיעים בספר עד שנות ה-70 וה-80. אפשר להסביר את הוצאת הספר על ידי משרד החינוך כתמהיל של רשלנות מקצועית ואידיאולוגיה פוסט-לאומית. אולם כיצד אפשר להסביר את התופעה שאנו עדים לה היום – שבמקום להבטיח להוציא מהדרה מתוקנת מתגייסים פקידי ממשלה למאבק למען אותו ספר

לקוי? באתר האינטרנט של משרד החינוך מופיעה מסה של 6,000 מלים מאת פרופ' ברטל – איש אקדמיה בכיר ואחת הדמויות המובילות בוועדות לתוכניות לימודים – המוקדשת לניסיון לשכנע אותנו שאין בספר כל פגם ושכל מלה נגזרת היא "שקר". אך המשימה בלתי אפשרית והיא גורדת את ברטל להשמעת תירוצים שאינם ראויים לאיש במעמד זה. למשל, כדי להרוף את טענותי שהספר אינו כולל אזכור של מרד גטו ורשה, ברטל משיב ש"שכח (חזוני) כי בעמ' 132 לומד התלמיד בהתחבה על התגייסות עשרות אלפי מתנדבים יהודים למלחמה בנאצים". אכן, יש תיאור כזה בעמ' 132 – אך הוא מתייחס להתגייסות היישוב לצבא הבריטי. איזו מין תשובה זו לטענה שהספר אינו מזכיר את מרד גטו ורשה?

תשובה דומה ברמתה מציע ברטל לטענה ש"בער לם של תמורות" נעלמו לולוטיין גרובכים חשונים מסיפור מלחמת ששת הימים, לרבות המצור הימי המצרי, הפנייה לירדנים שלא להצטרף למלחמה, והקרבות הנורעים על ירושלים. גם התמונה שבה רבין, דיין ועוזי נרקיס נכנסים לעיר העתיקה הושמטה ובמקומה מופיע תצלום של משוררין ישראלי במזרח העיר מתחת לשלט בערבית. על כל זה משיב ברטל ש"ר"ד חזוני היה מבקש בוודאי כי השלט הישראלי יחלף בשלט עברי". איזו מין תשובה זו לטענה שאין בספר אזכור של סגירת מצרי טיראן? כל התשובות לטיעוני הן מעין אלה. מדוע פרופ' ברטל? האם לא עדיף להודות שטענתם? ר"ד חזוני הוא נשיא "שבכו שלם"